

Politiets brug af peberspray

Lisbeth Garly Andersen, specialkonsulent
Peter Vedel Kessing, seniorforsker

Claus Oxfeldt:
*Teoretisk sludder – ”der er fuldstændigt styr
på brugen - og politiet har skam forstået,
hvor kraftigt et middel peberspray er”*

INDHOLD

1. Institut for Menneskerettigheders undersøgelse af politiets brug af peberspray
2. Indførelsen af peberspray i DK – og lidt om dansk regulering
3. Menneskeretlige krav til brug af peberspray
4. anbefalinger

1. UNDERSØGELSEN – HVORFOR ?

- Nyt magtmiddel
- Bruges meget
- Meget smertefuldt

”peberspray det er så forfærdeligt, så man drømmer ikke om det. Man drømmer virkelig ikke om, hvor slemt det egentlig er i virkeligheden. Folk de tror, det bare er noget, der svier hurtigt, og så kommer synet igen, det er det ikke, det gør virkelig, virkelig ondt at få peberspray, det gør det. Det svier i hele dit ansigt, og du kan ikke se noget, det er det værste. Det er det værste, at du ikke har overblik over, hvad der sker rundt omkring dig, du kan ikke se noget. Alt andet er bare – når du åbner øjnene er det bare sløret, og det svier så meget, at du dårligt nok kan holde dine øjne åbne. Det er virkelig modbydeligt. Det er det. Så 100%, de må [hellere] brække min arm.”

Det er som at få kogende vand i hovedet, det brænder og føles som sand. Man føler, at man ikke kan trække vejret. [...]. Man føler næsten at man bliver kvalt, og øjnene vælter ud med tårer. Jo mere man gnider, jo værre bliver det.”

1. UNDERSØGELSEN - INDHOLD

1. Den retlige regulering
2. Den menneskeretlige regulering – EMD og CPT
3. Brug af peberspray i praksis
  - interview 19 politibetjente (Fyn, Kbh. Vestegn, Nordsjællands Politi)
  - interview politiets efteruddannelsescenter og Rigspolitiet
  - interview 7 personer udsat for peberspray
  - gennemgået 161 indberetninger om brug af peberspray i 2012
  - gennemgået sager og anbefalinger fra DUP

2. INDFØRELSEN AF PEBERSPRAY

- Juni 2006 forsøg med Peberspray
- Evaluering af Rigspolitiet i 2007:
”i samspillet med de øvrige magtmidler, kan det konstateres, at det [peberspray] naturligt indgår i den *øverste ende af talens brug* og i den nederste til midterste ende af stavens brug.”

Politi.dk:

Skydevåben

Politistav

Hunde

Gas

Peberspray

Håndkraft (umiddelbar fysisk magtanvendelse)

Talens brug

Indikationsgrunde:

Beskytte person,
ejendom og
tjenestehandling

- indført i 2008 – af JM i magtanvendelsesbkg. – ikke i politilov af 2004

3. PEBERSPRAY OG MENNESKERET

EMD har behandlet 5 sager om politiets brug af peberspray – alle brud på art. 3

- 4 sager Tyrkiet - demonstrationer
- 1 sag Ungarn – anholdelse fest

EMD kriterier :

- Den sprayede persons opførsel – udgjorde vedkommende en trussel mod den offentlige orden, mod politiet eller andre
- Politiets opførsel, herunder om politiet har handlet med tolerance og tilbageholdenhed inden og under brug af peberspray
- Om der har været klare, detaljerede og bindende retningslinjer for politiets anvendelse af peberspray
- Peberspray må ikke benyttes mod personer, som politiet har kontrol over

PEBERSPRAY I FÆNGSLER

Europarådets Torturkomité (CPTs) retningslinjer

- Der skal være klare retningslinjer for, hvornår der må anvendes peberspray
- Personalet skal være uddannet i brugen af peberspray
- Peberspray bør ikke være en del af personalets standardudstyr
- Peberspray bør ikke anvendes i lukkede rum ("confined spaces")
- Peberspray bør ikke bruges mod en indsat som er låst inde på sin celle
- Peberspray bør ikke anvendes mod en indsat som fængselspersonalet har opnået kontrol over
- En person der har været udsat for peberspray skal omgående have adgang til førstehjælp og læge
- Der skal være passende afrapportering og kontrol med brugen af peberspray.

4. ANBEFALINGER

1. Misforhold mellem politiets vurdering af magtmidlets tyngde og andre danske myndigheders vurdering + eksponeredes vurdering

Andre danske myndigheder:

- Sundhedsstyrelsen: Ud fra en sundhedsfaglig betragtning er der grund til at fastholde et forbud mod anvendelse af peberspray uden for snævert definerede formål, hvor mindre farlige alternativer ikke foreligger
- ØL: Straffelov §245 "Vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter"
- DUP: Politiets brug af peberspray bør "begrænses mest muligt under hensyn til, at der er tale om et magtmiddel udviklet med henblik på at påføre fysisk smerte i ikke ubetydelig grad."

Eksponerede: "Hellere brækket arm eller skydes i benet"

Politiets vurdering:

- Rigspolitiets: "naturligt indgår i den øverste ende af *talens brug* og i den nederste til midterste ende af *stavens brug*." (kursiv tilføjet)
- interviewede betjente: Peberspray er et af de mest skånsomme magtmidler - mindre indgribende end hårdhændede greb

Anbefaling: Politiet revurderer magtmidlets tyngde

2. Misforhold mellem de faktiske (indplaceringen i magtbarometeret) og de retlige betingelser for peberspray

Skydevåben
Politistav
Hunde
Peberspray
Håndkraft
Talens brug

retlige

Indikationsgrunde:
Beskytte person, ejendom
og tjenestehandling

fakti
ske

Anbefaling: Justitsministeriet/Rigspolitiet præciserer, at politiet kun kan anvende peberspray, hvis en eller flere af de seks indikationsgrunde er opfyldt

3. Præcisering af indikationsgrundene

EMD og CPT: Klare, detaljerede og bindende retningslinjer for politiets anvendelse af peberspray.

Politiets brug af peberspray er ikke reguleret i politiloven men kun i JMs magtanvendelsesbekendtgørelse.

Praksis: Gennemgang af indberetninger Tvivl

Anbefalinger:

- Politiets adgang til at anvende peberspray lovfæstes
- At Justitsministeriet/Rigspolitiet udarbejder retningslinjer, der nærmere præciserer forståelsen og rækkevidden af de enkelte indikationsgrunde

4. Brug af peberspray mod personer under kontrol

EMD og CPT og DUP: Politiet ikke må bruge peberspray mod en person, som er under fuld kontrol

Praksis:

- I 6 af de gennemgåede sager anvendt peberspray mod en person ilagt håndjern anbragt i en patruljebil
- I 3 tilfælde er personer lagt på jorden af politiet derefter blevet eksponeret med peberspray

Anbefaling: Præciseres i reguleringen og indskærpes i praksis, at peberspray ikke må anvendes mod personer, som politiet har opnået kontrol over

5. Brug af peberspray i lukkede rum

EMD: Uberettiget at bruge peberspray i lukkede rum, hvis andre, mildere magtmidler kan anvendes, fx beskyttelsesdragt, hjelm, skjold og greb.

CPT: Peberspray ikke bør anvendes i lukkede rum.

Praksis: I 30 % af de gennemgåede sager er peberspray anvendt indendørs

- I 23 sager i et lukket/afgrænset rum, herunder køkkener, badeværelser, værelse på et hospital, detention mv.
- 7 tilfælde blev peberspray brugt i en patruljebil.
- 3 tilfælde i en personbil

Anbefaling:

At det præciseres i reguleringen og indskærpes i praksis, at peberspray som ikke må anvendes i lukkede rum, hvis andre mildere magtmidler kan anvendes.

6. Peberspray mod psykisk syge

EMD og FNs Handicapkonvention: Politiet og andre offentlige myndigheder skal tage særligt hensyn til personer med handicap, herunder psykisk syge.

CPT - september 2014 - kritisk dansk politi anvendt peberspray mod en psykisk syg patient på Skt. Hans Hospital – ‘politiet må kun bruge peberspray på hospitaler i livstruende situationer’

Praksis: Ifølge politiets opgørelser i 2012: 15% af peberspray mod psykisk syge i 2012 15 %.

Anbefaling: Præciseres i reguleringen og indskærpes i praksis:

- at peberspray kun må anvendes på hospitaler i livstruende situationer
- At peberspray som udgangspunkt ikke anvendes mod psykisk syge

Rigspolitiet, august 2015:

”Der kan efter Rigspolitiets vurdering være gode grunde til at foretage en nærmere undersøgelse af, om der er sket væsentlige ændringer i de forudsætninger, som lå til grund for vurderingen af magtmidlets tyngde og for fastsættelse af betingelserne for magtmidlets anvendelse.”

Rigspolitiet vil igangsætte et arbejde med henblik på at undersøge mulighederne for at uddybe og præcisere reglerne for magtanvendelse, herunder anvendelsen af peberspray.”